

In vergelijking met geweld op straat blijven veel huiselijk-geweldincidenten onbekend voor de politie | foto: Inge van Muij.

Huiselijk-geweldincidenten kunnen voortaan, door de invoering van een registratiemodule voor huiselijk geweld voor alle politieregio's, eenvoudiger uit de bedrijfsprocessensystemen van de politie worden gehaald. In 2004 kwamen de eerste landelijke cijfers beschikbaar. Dankzij de verbeterde registratie komen ook gegevens over de achtergronden van huiselijk geweld ter beschikking. Bijna de helft van alle huiselijk-geweldincidenten kan worden getypeerd als psychisch geweld. Het merendeel van de slachtoffers van huiselijk geweld is de partner of ex-partner van de dader. Bij seksueel huiselijk geweld zijn vooral kinderen en jongeren het slachtoffer.

Huiselijk geweld in de politieregistratie

CIJFERS OVER VERBORGEN GEWELD

door Henk Ferwerda en Gerda Dijkman

Henk Ferwerda is criminoloog, politieonderzoeker en directeur van Advies- en Onderzoeksgroep Beke te Arnhem. Gerda Dijkman is commissaris bij de regiopolitie Zuid-Holland-Zuid en Landelijk Projectleider Huiselijk Geweld en de Politietaal.

Huiselijk geweld – ook wel ‘relationeel geweld’ genoemd – heeft een immense impact op slachtoffers en de omgeving; mensen die er indirect mee te maken krijgen. Huiselijk geweld werd in 1998 als speerpunt van het rijksoverheidsbeleid benoemd. Dat mondde uit in het interdepartementale project ‘Voorkomen en bestrijden huiselijk geweld’, dat op 1 oktober 2000 van start ging. Doel van dit project is huiselijk geweld zowel preventief, curatief als repressief aan te pakken op centraal en decentraal niveau, door onder andere de politie, het openbaar ministerie en de hulpverlening. Een aanpak op maat staat of valt met informatie over de omvang, de aard en kenmerken van daders en slachtoffers. Het verzamelen van dergelijke informatie is niet eenvoudig. Ruim een jaar geleden was het bij de politie nog niet mogelijk om met één druk op de knop inzicht te krijgen in de omvang van huiselijk geweld in Nederland. Reden hiervoor is dat de

regiopolitie een jaar geleden weliswaar registreerde op type misdrijf (zoals bedreiging of mishandeling) maar niet beschikte over de koppeling van deze misdrijven aan huiselijk geweld.

BETROUWBARE GEGEVENS

Eind 2003 is door de landelijke projectleider huiselijk geweld bij de politie een traject gestart dat uiteindelijk moest leiden tot betrouwbare gegevens die niet alleen dienen als beleidsmonitor maar die ook de basis vormen voor de gerichte aanpak van huiselijk geweld. Om de incidenten die betrekking hebben op huiselijk geweld eenvoudiger uit de bedrijfsprocessen-systemen van de politie te kunnen halen, zijn er landelijke afspraken gemaakt over de definitie van huiselijk geweld inclusief de manier waarop er geregistreerd moet worden. In 2004 kwamen de eerste landelijke cijfers beschikbaar en daarvan wordt nu verslag gedaan.

DEFINITIE

Voordat wordt ingegaan op de cijfers is het van belang om aan te geven wat de Nederlandse politie onder huiselijk geweld verstaat. De definitie is als volgt: ‘Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd’. Hierbij wordt

onder geweld de aantasting van de persoonlijke integriteit verstaan, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen geestelijk en lichamelijk geweld (waaronder seksueel geweld). Over de huiselijke kring is het volgende op te merken. Er is sprake van huiselijk geweld als de daer afkomstig is uit de huiselijke kring van het minderjarige of meerderjarige slachtoffer. De huiselijke kring van het slachtoffer bestaat uit (ex)partners, gezinsleden, familieleden of huisvrienden.

LANDELIJKE TELLING

Per 1 januari 2004 is een registratiemodule voor huiselijk geweld aan alle 25 politieregio's ter beschikking gesteld. Met ingang van april 2004 is het mogelijk om landelijk te tellen hoe vaak er een incident met betrekking tot huiselijk geweld is geregistreerd. Daarbij gaat het om meldingen, aangiften en zaken die de politie zelf signaleert en muteert in haar bedrijfsprocessensysteem. Wanneer het aantal incidenten uit de maanden mei tot en met augustus 2004 wordt geëxtrapoleerd naar een jaar, komt het aantal door de politie geregistreerde huiselijk-geweldincidenten in 2004 op 56.355.

Wat zegt nu dit aantal incidenten? Enige voorzichtigheid met betrekking tot de betrouwbaarheid van het aantal is op z'n plaats. Ten eerste is er bij de politie sprake van de introductie van een nieuwe manier om huiselijk geweld te registreren en dat heeft nu eenmaal tijd nodig (groeimodel). De verwachting is dat de informatie op dit punt – bij blijvende aandacht – alleen maar beter zal worden (lees: er worden meer incidenten als huiselijk geweld geregistreerd). Ten tweede geldt voor huiselijk geweld, zeker in vergelijking met bijvoorbeeld geweld op straat, dat er sprake is van een groot 'dark number' – veel incidenten blijven voor de politie onbekend. Het hoge 'dark number' heeft te maken met de vaak afhankelijke positie waarin slachtoffers zitten waardoor het voor hen moeilijk of soms onmogelijk is (denk aan kindermishandeling) om aangifte te doen. Geschat wordt dat slechts een op de acht gevallen van huiselijk geweld bij de politie terecht komt (zie: T. van Dijk e.a.: *Huiselijk geweld: aard, omvang en hulpverlening*. Den Haag, ministerie van

Justitie, Dienst Preventie, Jeugdbescherming en Reclassering, 1997). Indien het huidige aantal geregistreerde incidenten daarmee wordt gecorrigeerd, zouden er jaarlijks – ruw geschat – ruim 450 duizend huiselijk-geweldincidenten plaatsvinden.

PSYCHISCH HUISELIJK GEWELD

Naast het aantal geregistreerde incidenten is er voor het eerst, vanuit elf politieregio's over ruim 7.000 incidenten, een beeld te geven van een aantal kenmerken en achtergronden van huiselijk geweld. Met betrekking tot de onderscheiden typen huiselijk geweld blijkt dat bijna de helft (46,5%) van alle incidenten kan worden getypeerd als psychisch huiselijk geweld. Dit zijn strafbare feiten, gerelateerd aan huiselijk geweld die worden gepleegd om slachtoffers op een andere wijze dan lichamelijk onder druk te zetten dan wel te pesten c.q. te treiteren. Te denken valt bijvoorbeeld aan het vernielen van eigendommen, aan het inbreken in een woning en aan het mishandelen van huisdieren. Psychisch huiselijk geweld wordt gevolgd door lichamelijk huiselijk geweld (35,9%) en bedreiging (11%). Belaging ('stalking') en seksueel huiselijk geweld zijn het minst voorkomend met beiden 3,3%.

SLACHTOFFERS

Wanneer alle vormen van huiselijk geweld bij elkaar worden genomen en er wordt ingezoomd op het type incidenten, dan blijken bureau- c.q. relatieproblemen het meest voorkomend te zijn (26,9%). Dit type incident wordt gevolgd door man- c.q. vrouwmishandeling (23,2%) en bedreiging (9,7%).

Vaak zijn er indicaties van huiselijk geweld maar ontbreken de harde feiten op basis waarvan politie en justitie kunnen ingrijpen.

De slachtoffers van huiselijk geweld zijn vaak (81,5%), maar lang niet altijd, van het vrouwelijke geslacht. Ook jongetjes en niet te vergeten

mannen zijn slachtoffer van hun moeder of vrouwelijke partner of van hun vader dan wel mannelijke partner. Slachtoffers vinden we overigens het meest in de leeftijd van 25 tot en met 49 jaar (63,9%). Bijna 80% van de slachtoffers van huiselijk geweld is de partner of de ex-partner van de dader. Er is één soort huiselijk geweld dat een geheel eigen slachtoffergroep heeft en dat is seksueel huiselijk geweld. Daar is 60% van de slachtoffers een kind jonger dan 18 jaar.

KINDEREN

De analyses laten zien dat 76% van de gevallen van huiselijk geweld tegen kinderen tussen de 0 en 18 jaar door de politie niet wordt geregistreerd als kindermishandeling. Relatief veel gevallen (32%) 'verdwijnen' onder de noemer seksueel huiselijk geweld en voor de rest (44%) wordt huiselijk geweld tegen kinderen als bijvoorbeeld geweld met of zonder letsel en vrijheidsbeneming c.q. gijzeling geregistreerd. Wanneer alle beschikbare gegevens met elkaar worden gecombineerd, blijkt dat er in 2004 in Nederland naar schatting 1.975 kinderen tussen de 0 en 18 jaar het slachtoffer van huiselijk geweld worden. Opgemerkt dient dat het bij dit aantal alleen om de jeugdige slachtoffers gaat die ter kennis van de politie komen. Verwacht mag worden dat met name bij deze slachtoffers – vanwege de jonge leeftijd en de angst – veel incidenten niet bij de politie bekend worden.

DADERS

Met ingang van 2005 worden ook de kenmerken van daders vastgelegd, wat voor de volgende rapportage een *daderprofiel* mogelijk maakt. In het profiel wordt aandacht besteed aan de persoonskenmerken en zijn of haar criminaliteitspatroon. Voor de aanpak is dergelijke informatie vanzelfsprekend zeer belangrijk.

FOLLOW-UP EN AANPAK

Van alle huiselijk-geweldincidenten die door de politie worden geregistreerd, wordt in slechts 36% van de gevallen ook een aangifte gedaan. Deze relatief lage aangiftedeadline is een belangrijk aandachtspunt: de follow-up en de aanpak kan veel krachtiger zijn en kan onder andere uitmonden in de aanhouding van een verdachte.

De aangiftedeadline blijkt vooral laag te zijn bij slachtoffers van psychisch en seksueel huiselijk geweld.

De bekendheid van het huiselijk geweld, ook zonder dat er aangifte wordt gedaan, is vanzelfsprekend altijd van belang. In de omgeving van een slachtoffer kan men in ieder geval signaleren dat er huiselijk geweld wordt gepleegd. Indien bekend is dat er sprake is van huiselijk geweld kan ervoor worden gezorgd dat er een correctiegesprek met de plegger plaatsvindt. Of er kan een doorverwijzing richting hulpverlening of Advies- en Steunpunt huiselijk geweld worden geregeld. Vaak zijn er indicaties van huiselijk geweld maar ontbreken de harde feiten op basis waarvan politie en justitie kunnen ingrijpen. Hier ligt een rol voor gemeenten en hulpverleningsinstellingen, maar wordt ook een leermeester in de aanpak zichtbaar. Het preventief huisverbod voor plegers van huiselijk geweld is een belangrijk instrument om huiselijk geweld in een vroegtijdig stadium te kunnen stoppen en de weg open te maken naar hulpverlening. Het is dan ook belangrijk dat er op dit moment een wetsvoorstel in voorbereiding is om dit instrument ook daadwerkelijk te kunnen gaan gebruiken. Als de voordeur op een kier staat is interveniëren mogelijk en daarbij kunnen en moeten – afhankelijk van de aard en ernst – verschillende partijen een rol spelen. Uitgangspunt daarbij zou moeten zijn: 'Voorkomen is het beste, maar indien nodig straffen we op maat!' <<

Over dit onderzoek verscheen de volgende rapportage:
H.B. Ferwerda. Huiselijk geweld: de voordeur op een kier. Omvang, aard en achtergronden in 2004 op basis van landelijke politiecijfers. Dordrecht, november 2004.
 De rapportage is integraal te downloaden via www.huiselijkgeweld.nl.